

Bóh wótcow je Bóh přichoda

**Bóh praji Mójzasej:
„Ja sym Bóh twojeho wótcu,
Bóh Abrahama, Bóh Izaaka a Bóh
Jakuba. Ja budu, kotryž budu.“**

2. knihi Mójzasa 3,6 a 14

Mójzas paseše w pusćinje Sinai wysoko w horach wowcy. Bě tehdy hišće młody – nic pozdžiši slawny wjednik židow, kiž jich wuswobodzi wot potłóčowanja přez egyptowskich faraonow. Nadobo widžeše wosrjedz pusteho kraja kerk, kotryž so paleše, ale so njespali. Hdyž chcyše sej naležnosć bliže wobhladać, zasłyša hlós, kotryž jeho z mjenom narěča, sej žadajo, zo ma sej črije zuć, dokelž je městno swjate. Bóh wosobinsce rěčeše z nim: „Ja sym Bóh twojeho wótcu, Bóh Abrahama, Bóh Izaaka a Bóh Jakuba.“

Bóh so Mójzasej ze słowami předstaji, kotrež móžemy husto w Swjatym pismje čitać: „Bóh Abrahama, Bóh Izaaka a Bóh Jakuba.“ Z tym nawjaza Bóh na swoje skutkowanje w zařidzenosći. Wón bě Abrahama wupóstał z ródneje zemje do slubneho kraja a bě jemu swoje žohnowanje na puć dał. Tež z Abrahamowym synom Izaakom bě był a z wnučkom Jakubom. Tón samy Bóh, kiž bě wótcam Israela telko dobreho činił, rěči nětko z Mójzasom. Bóh wostanje tón samy, kiž je wón był: Bóh wótcow, Bóh Abrahama, Izaaka a Jakuba.

Bóh so w běhu stawiznow njezměni, wón wostanje tón samy, kiž wón bě. To je dobre poselstwo za nas, přetož móžemy so we wšěch změnach časa na njeho spušćeć. My ludžo zestarimy a zeslabnjemy, kraje a towaršnosće so změnja, ale Bóh wostanje. Wón je našich přjedownikow wjedł a škiťal, wón to tež z nami čini. Kěrluš wótcow su tež naše spěwy. Štož su woni w swojim času wěрили, nazhonili a skutkowali, njeje zhubjene, ale wobchowa swoju hódnotu, dokelž su z Bohom byli a džěłali. Wo Božim Synu praji Swjate pismo: „Jezus Chrystus je wčera a džensa a tón samy tež hač do wěčnosće.“ (Hebr 13,8)

Mójzas klečeše před palacym so kerkom. Bóh so jemu předstaji jako Bóh wótcow. Potom pak wón hišće něšto praji, štož trochu potajnje klinči: „Ja budu, kotryž budu.“ Wo tutych słowach su pismawučeni wjele rozmyslowali a su so skónčnje na to dojednali, zo so tu wupraji přeco zaso nowe a překwapjace Bože skutkowanje. Haj, móžemy samo wo wěštej kreatiwnosći Boha rěčeć. Wón budže, kotryž budže.

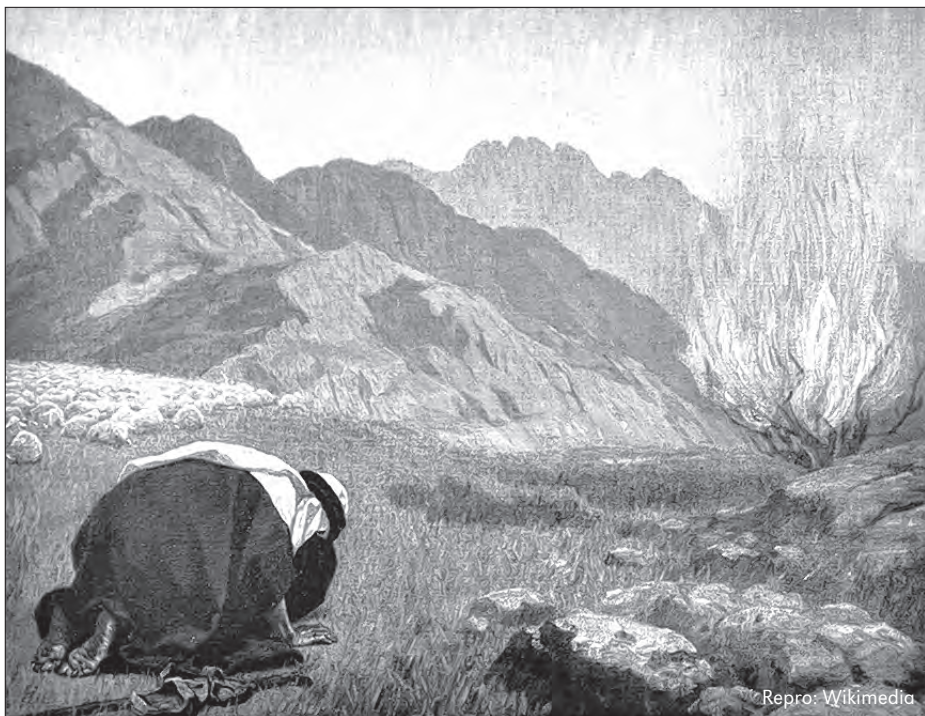
Wjele přikładow bychmy móhli ze Swjateho pisma za to přinjesć, zo je Boža smilnosć stajnje zaso nowa. Njeh nam dosahatej dwaj: Jezus Chrystus běše zjewjenje Boha kaž žane do njeho. Wón je na cyle nowe wašnje wo Bohu rěčať a je jeho lubosć ze słowom a skutkom wozjewiť. Wot Stareho zakonja přihotowane, běštej jeho čerpjenje a wumrěće za hrěchi swěta něšto dospołnje noweho, wot ludži njewuslědžujomeho.

Reformacija běše tež tajki nowy, krea-

tivny započatk. Bóh bě Luthera wuzwoliť a přihotowať, zo by cyrkej wobnowiť. Luther nochcyše najprjedy ničo noweho stworić, ale chcyše wróćo hić k přenjatnym žórtam křesćanstwa, k Swjatemu pismu. Z tym je wón nawjazať na Boha wótcow, kiž su do njeho skutkowali. Poselstwo wo Božej hnadže měješe zaso centrum wšeho cyrkwinskeho skutkowanja być. Ale wězo je so přez reformaciju tež wjele noweho stworiť. Runje my Serbja smy – kaž mnohe druge ludy Europy – přez nju swoje pismowstwo dóstali. Za to móžemy džakowni być.

Mójzas bě před palacym so kerkom słyšať dwoje poselstwo: Bóh je w swojim byću tón samy. Jeho smilnosć nima žaneho kónca. A runje tehodla skutkuje kreatiwnje, ludži přeco zaso překwapjejo. Tón, kiž bě z wótcami, skutkuje tež džensa a w přichodnych časach.

Jan Malink

Repro: Wikimedia

Mójzas w horinach Sinajia před palacym so kerkom – mólba Gebharda Fugela

Zložkowe hódančko wo cyrkwi

Lube džěći!

Tam, hdžež bydliće – hač na wsy abo w měsce –, steji w bliskosci cyrkej, Boži dom. Na cyłm swěće namakaja so cyrkwe: jara stare abo moderne, małe abo wulke a samo hoberske, kotrež mjenuja so katedrale.

Wšitke cyrkwe noša mjeno, husto bibliske, kaž na příklad Pětrska abo Janska. Někotre cyrkwe su tež po swjatych pomjenowane, na příklad po swjatym Mikławšu. Znajeće mjeno cyrkwe, do kotrejež wy kemši chodźíte? Hdyž nic, potom prašejće

so jednorje swojeju staršeju.

W cyrkwi zhromadnje Bože słowo słyšimy, Boha chwalimy, so Bohu džakujemy a jeho ze swojimi modlitwami tež prosy. Bóh je nam blisko, hdyž kemše swjećimy.

Předstajće sej nětko, zo sće we swojej wosadne cyrkwi. A to, štož tam widźíte a słyšíte, je tež w skoro wšitkich druhich cyrkwach na zemi tak abo podobne.

Sym k temu zložkowe hódančko přihotowała. Hdyž wotpowědne zložki prawje zasadźíte, móžeće hotowe sady čítać.

Wjele wjesela při hódanju přeje wam

Gabriela Gruhlowa

či – ce – du – ka – ki – ki – klět – križ – kwět – taw – le – ny – pa – piš – pult – ski – swěč – tan – tar – woł – zwo

1. _____ wołaja nas kemši.
2. _____ su w rynekach nastajene.
3. _____ je blido, při kotrymž swjećimy Bože wotkazanje.
4. _____ dopomina nas na Jezusa a jeho wumřěće.
5. _____ swěća za nas wšitkich a wuprudža swjatočnosť a ćopłotu.
6. _____ su znamjo našeje džakownosće a našeho wjesela.
7. _____ trjeba so za čítanja.
8. _____ – z njeje farar abo fararka přěduje.
9. _____ je třebna za křćeńcu.
10. _____ zaklinča na kóždych kemšach.

Serbski kónc tydženja

Lětuši serbski ewangelski kónc tydženja wotměje so wot pjatka, 13., do njedzele, 15. oktobra 2017, w Hainewalde pola Žitawy. Přebywanje budže w tamnišim „Eurohof Dreiländereck“. Za dorosćenych płaći kónc tydženja 50,00 eurow, za džěći a młodostnych wot 3 do 18 lět 20,00 eurow. Zajimcy wšěch generacijow su wutrobnje přeprašeni. Dalše informacije podawa a přizjewjenja přijimuje fararka Jadwiga Malinkowa w Slepom (telefon: 035773 998244, mejlka: j.mahling@kkv-sol.net). **Jadwiga Malinkowa**

Wobrazowej zwjazkaj

Hižo někotre lěta wudawa Budyski fotograf Jürgen Maćij wobrazowe zwjazki z čornobělými fotografijemi lužiskich fotografow. Wustajeńca w Budyskim Serbskim muzeju běše za Ludowe nakładnistwo Domowina nastork, rjad dale wjesć a wobrazowej zwjazkaj z historiskimi fotografijemi lužicy wot spočatka hač do 1930tych lět wudać. Přeni zwjazk z titulom „Wotmólowane – Mit Licht gemalt“ wěnuje so Hornjej lužicy a tamna kniha z titulom „Wótmólowane – Mit Licht gemalt“ Delnjeje lužicy.

Štó drje su wone wosoby na starych fotografijach? Što wěmy wo nich a wo zwobraznenych podawkach? Njezadžiwa, zo su stare fota wosebjě powabne, wšako je na nich zwěčnjeny čwak časa, kotrehož kóto je so wjerćeć přestało.

Wobaj zwjazkaj wobswětlujetej na zakładze mnohich nazornych motiwow, kak je so serbski moment we fotowych stawiznach lužicy wujewił. **LND**

Wotmólowane – Mit Licht gemalt. Historische Fotografien in der sorbischen Oberlausitz, wudał Jürgen Maćij, z tekstami Marije Měrcinoweje a Andreje Pawlikoweje, 164 s., mnoho fotografijow, kruta wjazba, 978-3-7420-2418-3, 19,90 €

Wótmólowane – Mit Licht gemalt. Historische Fotografien in der sorbischen/wendischen Niederlausitz, wudał Jürgen Maćij, z tekstami Dory Liersch, Ines Neumannojc a Martiny Nowakojc, 148 b., mnoho fotografijow, kšuta wězba, 978-3-7420-2419-0, 19,90 €

Pokiwy

Džěłarnička Bjesadow

4. měrc 2017 w Rakecach w Pawołskej šuli, Winicowa 1

- 14.00 hodž. nutrnosť a zawodne słowa (sup. Jan Malink)
 14.15 hodž. skupinske džěło: konwersacija a rěčne zwučowanja
 15.15 hodž. swaćina a nazwučowanje interaktiwneje džiwadłoweje hry z džěćimi
 16.00 hodž. předstajenje džiwadłoweje hry

Wutrobnje přeprašyćej

Rakečanska bjesada a Serbske ewangelske towarstwo

Póstny seminar

W Domje biskopa Bena w Smochćicach wotměje so pónđzelu, 6. měrc, w 19.30 hodž. póstny seminar z wjacorymi přednoškami wo reformaciji we lužicy pod temu „Wot Budyšina do Ochranowa – reformacija w Hornjej lužicy“. Přednošuja nawodnica archiwa, biblioteki a pokladnje Budyskeho tachantstwa dr. Birgit Mitzscherlich, Serbski superintendent Jan Malink a farar dr. Peter Vogt z Ochranowa.

Wo ewangelskich Serbach

W lěće 500. róčnicy reformacije wěnuje Maćica Serbska na swojej hłownej zhromadźiznje přednoškaj nětčišemu položanju ewangelskich Serbow. Bywši předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa Měrcin Wirth přednošuje na temu „Ewangelscy Serbja w Hornjej lužicy po lěće 1945“ a předsyda Spěchowanskego towarstwa za serbsku rěč w cerkwi dr. Hartmut Leipner na temu: „Aktualna situacija ewangelskich Serbow w Dolnej lužicy“. Zhromadźizna wotměje so sobotu, 11. měrc, na žurli Budyskeho Serbskeho muzeja. Započatk je w 14.00 hodž., přednoškaj budžetaj po přestawce w druhim džělu zarjadowanja.

Serbski bus

Wutrobnje přeprašujemy na jězbu Serbskeho busa njedzelu, 2. julija, do Tšupca na Serbski ewangelski cyrkwinski džěń w Delnjeje lužicy. Wotjědźemy, da-li Bóh, w 7.00 hodž. w Budyšinje na Schliebenowej dróze při parkowanišću. Wobjed a kofejpiće změjemy po na cyrkwinskih dnjach zwučenym wašnju. Wróćimy so wokoło 18.00 hodž. do Budyšina. Jězba płaći 10 eurow na dorosćeneho a 5 eurow na džěćo. Přizjewće so prošu hač do kónca meje pola Měrcina Wirtha w Budyšinje (tel.: 03591 605371, wodnjno tež 03591 497226).

Handrij Wirth

Nowostka Ludoweho nakładnistwa Domowina k reformaciji

K najwažnišim editoriskim podawkam Ludoweho nakładnistwa Domowina słuša lětsa wudaće zwjazka „Pjeć lětstotkow. Serbja a reformacija“. Wot Serbskeho superintendenta Jana Malinka wudata kniha přewodźuje tež wosebitu wustajeńcu Serbskeho muzeja k reformaciji wot 26. měrcy do 27. awgusta 2017. Knihu dóstanjeće hač do kónca meje potuńšenu.

stotka sem dale a bóle asimiluja, byrnjež tehdyše serbske ewangelske žiwjenje njesměrnje bohate było?

Na zakładze mnohich přinoškow wšelakich awtorow so w předležacej, z wjele wobrazami wuhotowanej publikaciji wuskutki reformacije na Serbow přeni raz nazornje a kompaktnje w serbskej a němskej rěči předstaja. Při tym so pokaza, zo běchu

Kotry wliw mějachu ideje Luthera a Melanchthona na Serbow a kak přesadzi so reformacija we Łužicy? Kajke wuskutki měješe reformatoriski princip wužiwanja maćernej rěče na Bože služby a na wudaće serbskich spisow? Kotre impulsy přinjesu pietizma a čehodla so Serbja wot 19. lět-

spěchowanje serbskeje rěče w cyrkwi, prócowanje wo kubtanje šulerjow, mnohostronske skutkowanje towarstwow, ale tež zwólniwosć k ekumenje přeco wotwisne wot jednotliwcow, kotřiž so wutrajnje a z krutej wolu za serbske zajimy zasadźowachu a so wotpowědnje česučja.

Kniha a wustajeńca so we wobłuku projektoweho zwjazka „Wobliča reformacije“ wot społnomócnjeneje zwjazkoweje knježerstwa za kulturu a medije na zakładze wobzamknjenja Němskeho zwjazkoweje sejma spěchujetej.

Prošu wužijće skladnosć subskripciskeje (potuńšeneje) plačizny 16,90 € hač do 31. meje 2017! Po tym plaći kniha 19,90 €.

Knižna premjera

28. měrcy 2017, 19.30 hodź., farski dom Michałskeje wosady, Budyšin

Knižne předstajenje

4. apryla 2017, 18.00 hodź., němska cyrkew swj. Mikławša, Choćebuz **LND**

Fünf Jahrhunderte. Die Sorben und die Reformation – Pjeć lětstotkow. Serbja a reformacija, wudał Jan Malink, 1. nakł. 2017, 188 s., mnoho wobrazow, kruta wjazba, 978-3-7420-2364-3

Pjeć lětstotkow serbskeho ewangelskeho žiwjenja

Jubileje su dobra skladnosć, pohladać do zařdzenosće, hódnoćić a so wusměrić na přichod. Pod heslom „Luther 2017“ Wittenbergskeho statneho běrowa, kiž po wšej Němskej za wustajeńcy, zarjadowanja a swjatočnosće wabi, so tež Serbski muzej ze swojej jubilejnej wustajeńcu zarjadowuje. So zložuju na slědźerske džěło awtorow knihi „Pjeć lětstotkow. Serbja a reformacija“ a pod poradu superintendenta Malinka a wědomostnikow Serbskeho instituta je muzej spřihotował přehladku k 500 lětam serbskeho ewangelskeho žiwjenja.

Mjez eksponatami su serbske rěčne

Wutřihanka z lěta 1854, popisana ze serbskimi pobožnymi hrónčkami a kěrlušowymi štučkami.
Foto: Serbski muzej, J. Bart

pomniki kaž Mikławša Jakubicowcy přeložk Noweho testamenta z lěta 1548 ze Statneje biblioteki w Berlinje, tež přenja serbska čišćana kniha, Albina Mollerowe spěwarke z katechizmom z lěta 1574 ze Serbskeho instituta abo Wjačlawu Warichiusowu přeložk Lutheroweho Małeho katechizma z lěta 1595 z Zwickauskeje radneje biblioteki.

Wosebje wobkedźbuje so serbski aspekt Lutheroweje reformacije w Serbach. Tak wustaja so objekty z wasadow a ze Serbskeho muzeja ze serbskimi napisami kaž restawrowany parament z Bukey, keluch a tyza za woblata z Lubijskeje Serbskeje cyrkweje z wěnowanjom wasadnych abo serbske pobožne nasćenowe hrónčka. Widjeć budže tež zaso namakany dotal najstarši předmjet k wužiwanju ze serbskim napisom, fragment wahi rěčneho ženija Jana Gelanskeho z Hodźija z lěta 1735. Mólby serbskich fararjow a serbskich kemsčacych drastow, rodopis Frencler fararskeje dynastije, wěnowanja wasadnych fararjow a nawopak, mała serbska čahobilija Mile Imišoweje, tablet z předstajenjom Małeho Wjelkowa z Ochranowa, serbska chorhoj wasadneje młodžiny z Bukojny z lěta 1890 a mnoho wjac wopytowarja wočakuje.

Jednotliwe rumnosće wěnuja so nošnym stolpam reformaciskeho hibanja w Serbach, kiž skutkowachu tež na serbske duchowno-kulturne žiwjenje – fararjam, wučerjam a wasadnym. Rozestajenje z přitomnosću symbolisce postužuja šulerske džěła z Lessingoweje gymnazija we Wojerecach a hra ke kóstkowanju z Ewangelskeje wyšeje šule w Bukeycach. Přewodźacy program tohorunja překwapjenki skića,

Wobraz Martina Luthera ze serbskim tekstom, wudaty skladnostnje jeho 400. narodnin w lěće 1883
Repro: J. Maćij

wo kotrychž budže so w Pomhaj Bóh hišće rozprawjeć. Wutrobnje přepróšuje Serbski muzej wšech zajimcow, wosebje serbskich wasadnych a šule na tutu jónkrótnu pokazku k serbskim kulturnym stawiznam.

Wotewrjenje wustajeńcy budže njedźelu, 26. měrcy 2017, w 15 hodź w Serbskim muzeju. Hudźbnicy SLA předstaja twórbu Jana Pawoła Nagela „Homage – Albinus Mollerus I a II“.

Dnja 7. meje 2017 wotewri so po serbskich kemsčach w Michałskej cyrkwi w 11 hodź. dalša wosebita wustajeńca muzeja „Serbske cyrkwe mjez Lubijom a Luborazom“ z motiwami fotografikarja Jürgena Maćija.
Andrea Pawlikowa

Za wužiwanje serbsčiny we wosadnym žiwjenju

Rozmołwa z dr. Günterom Holderom z Rakec składnostnje jeho 65. narodnin

Sobotu, 4. měrc, wotměje so w Rakecach k druhemu razej džěłarnička serbskich Bjesadow. Što wot tuteho zeńdženja wočakujeće?

Džěłarnički su přeni mały wjeršk w lětnym džěle Bjesadow. Hłownje skića móžnosć za zetkanje a rozmołwu ze sobustawami z druhich wosadow a Bjesadow. Ludžo, kotřiž maja hewak lědma składnosć za wužiwanje serbsčiny, móžeja tu swoje kmanosće wuspytać a snano tež kusk polěpšić. Nadžijam so wosebje, zo džiwadło na kóncu džěłarnički zaso wjele džěci a młode swójby k nam wabi. Na te wašnje dopominamy wosebje młodych ludži na jich serbske korjenje. Znajmjeńša wočakuju přijomne popołdnje ze spěwanjom, bjesadu a tež z lóštnym hraćom.

Sće předsyda Rakečanskeje bjesady. Hdy je so wona založila a z kotrym zaměrom?

Předsyda njebych so mjenował. Rakečanska Bjesada je skupinka ewangelskich wosadnych, kotraž so wo wužiwanje serbsčiny w cyrkwiskim žiwjenju stara. Tutón nadawk ma naša wosada jako sobustaw Serbskeho wosadneho zwjazka, w kotrymž je přez Olafa Langnera a přeze mnje zastupowana. Hdyž chcemy serbsčiny bóle wužiwać, je wažne, zo krok po kroku swoje rěčne kmanosće polěpšimy. K temu dyrbja naše měsačne zetkanja přinošować.

Załoženje Rakečanskeje bjesady běše namjet Annemarie Simonoweje, kotraž bě našu wosadu wjele lět we wosadnym zwjazku zastupowała. Rakečanska bjesada eksistuje wot lěta 2011.

Kelko sobustawow měješe Rakečanska bjesada při založenju a kelko je jich džensa?

Naša skupina nima krute sobustawstwo. Njepisamy tež žane protokole. Tehodla njemóžu tak lochce na prašenje wotmołwić. Na našim přenim wječorku 2011 wobdžěli so nimale 15 zajimcow. Ale bohužel je so najwjace z nich chětro spěšnje zaso zhubiło. Člonstwo Bjesady je so spočatnje jara měnjało. Džensa smy na našich měsačnych wječorkach zwjetša nimale pjeć. Nažel jenož hdys a hdys wobdžěli so džewjeć abo džesac zajimcow na tutech zarjadowanjach.

W čim wobsteji džěławosć Rakečanskeje bjesady?

Na našich měsačnych zetkanjach zaběrjamy so na zakładze serbskeje a němskeje wersije Ochranowskich hesłow a druhich tekstow ze serbskej rěču. Diskutujemy tež, kak móžemy serbsčiny na kemšach abo druhich zarjadowanjach wosadnym zbližić. Hdyž nam technika to dowoli, wobhla-

Dr. Günter Holder z Rakec

Foto: prywatne

damy sej zhromadnje poslednje wusyłanje Wuhladka. Wječorki Bjesady skića składnosć za wužiwanje serbskeje rěče. Nawuknyć serbsčiny w Bjesadze bohužel njemóžeš. Za to hodžina wob měšac njedosaha. Ale chcemy zajim za serbsčiny budzić.

Ma eksistencja Bjesady wuskutki na němsko-serbski počah w Rakečanskej wosadze?

Haj, wězo, ale jenož w małych kroćelach. Wšako džiwa Bjesada na wužiwanje serbsčiny we wosadnym žiwjenju.

W drugej połojcy zašeho lěstotka je so ličba serbskich kemšow w Rakecach džen a bóle pomjeńšila. Na přikład wotmě so 1980 hišće džewjeć a 1990 hišće šěsć serbskich kemšow wob lěto. Wot lěta 1999 su to jenož hišće dwoje serbske kemše a jedne dwurěčne swjedženske kemše. Tute wuwice njemóžemy tak jednorje zawróćić. Ale prócujemy so, zo mamy do jutrow přidatne dwurěčne kemše a dwurěčne džěćace kemše, w kotrychž móžeja džěci jutrowne jejka debić.

W kemšach na druhi džen hód, jutrow a swjatkow mamy w poslednich lětach serbske podžěle, kaž čitanja abo kěrluš. Tydženske wječorne modlitwy w pasioniskim času do jutrow wotměwaja so nětka w jednym tydženju tež w serbskej rěči. W lońšim adwenće bě Bjesada druhi raz hosćicelka Žiweho adwenta Rakečanskeje wosady.

W poslednich třoch lětach widžiš tež zaso na wosadnej protyce, zo su w Rakecach serbscy ewangelscy křesćenjo žiwi. Ale link k Bjesadze na internetnej stronje wosady wjedže dotal bohužel hišće na stronu bjez wobsaha. To dyrbimy bórže změnić.

Bjesadu maja hišće w Bukecach a w Hodžiju. Kak wažne su zwiski mjez nimi a widžice šansy, Bjesady tež w dalších wosadach založić?

Bjesada je jenož snadny džěl wosady. Tuž smy džakowni za pomoc wotwonka. Tutu pomoc dóstawamy wot Serbskeho ewangelskeho towarstwa a tež wot druhich Bjesadow – na přikład přez džěłarnički abo přez tajke zarjadowanja kaž spěwne popołdnje loni w awgusće w Hodžiju. By wězo rjenje było, hdy bychy so dalše Bjesady, na přikład w Njeswaćidle abo w Smječkach abo tež we wosadach zwonka sakskeje cyrkwy, kaž we Łazu abo w Slepom, založili. Šansy su wěsće date, ale tuchwilu njeznaju žane konkretne plany.

Njejsće na serbskim polu jenož w Rakečanskej bjesadze aktiwni, ale tež hišće w dalších gremijach. Kotre to su?

Sym tež člon Serbskeho ewangelskeho towarstwa a jeho předsydstwa. Hromadze z Olafom Langnerom zastupuju Rakečansku wosadu w Serbskim wosadnym zwjazku. Tehorunja sym sobustaw Domowinskeje skupiny Trupin, Komorow, Rakecy a zastupuju skupinu w předsydstwje Budyskeje župy.

Kajki je Waš wosobinski počah k serbstwu? Hdže sće rěč nawuknył?

Sym ryzy Serb. Mać a nan běštaj serbskaj. Ale byrnjež so dorosćeni doma mjez sobu najhusejšo serbsce rozmołwjeli, su z nami džěćimi jenož němsce rěćeli. Jenož moja wowka je druhy serbsce ze mnu bjesadowała. W šuli tež njejsym nič dale serbsce wuknył. W mojich starych wuswědčenjach namakach jenož za třeci lětnik censuru w serbsčinje. Pozdžiše bojazliwe pospyty, sej serbsčiny w samostudiju nawučić, njeběchu wuspěšne. Tuž dyrbjach w starobje nimale 58 lět započec serbsčiny wuknyć. Přenje rěčne kursy sym 2009/10 w Komorowje pola Rakec wopytał. Sćehowachu kursy w Smječkach a pozdžišo ⇒

⇒ w Budyšinje. Dołho běše Hilža Nukowa moja wučerka. Tuchwilu wobdźělam so na kursu serbskeje konwersacije z Hańžu Smolinej.

Hdže móžeće rěč praktisce naložować a ju z tym žiwu zdźeržeć?

To je problem. W Rakecach słyšiš lědma serbske słowo. Tehodla su Bjesada, Domowinska skupina a tež wužiwanje serbsčiny na kemšach jara wažne za mnje.

Džěla Waši swójbni – mandželska, džěsci a wnučki – Waš angažement za to serbske?

Ně, bohužel nic. Moja mandželska ma jedno małe serbskich korjenjow. Nažel skomdžich na to dźiwać, zo moja dźowka a mój syn serbsčiny nawuknyštaj. Džensa njeje swójba runje zahorjena, hdyž spytam doma serbsce rěć. Prócuju so, zo wnučki zhonja, zo su Serbj a zo hdys a hdys něšto serbsce słyša. Ale dyrbbju bohužel hižo spokojom być, hdyž mje serbsce strowja. To je małe, ale snadź je symjo, z kotrehož pozdžišo zajim za serbske korjenje wurośće. Tak podobnje snadź, kaž je to pola mje bylo.

Džensa sće wuměnk. Kajke powołanje sće wukonjał a wo čim swoju disertaciju pisał?

Sym we Wojerecach rozšěrjenu wyšu šulu

wopytał a runočasnje w tehdyšim wuhlowym kombinace w Hórnikcach powołanje elektrifikarja nawuknył. Po abiturje sym w Žitawje elektrotechniku studował. Sym wulke zbožo měł, zo móžach pozdžišo tam tež promowować. W swojej disertaciji zaběrach so z wěstym zastaranjom brunicowe milinarnje z elektroenergiju. Přenje tři lěta powołanskeho žiwjenja džětach w Bjerwałdskej wuhlowej jamje a wot 1977 hač do 1996 we wšelakich funkcijach w kaolinowni w Kamjenej pola Rakec. Po tym wobdźělach projekty w kaolinowymaj zawodomaj w měsce Hirschau w Bayersekej a w Nowogrodziecu w zapadnej Pólskej. Naposledk běch energijowy manager němskich křemjenjowych a kaolinowych zawodow firmowej skupiny „Quarzwerke“.

Maće předstawu, kak móhlo so to serbske w małym kaž we wulkim – w swójbje, we wosadze, w ewangeliskich Serbach a scyła w Serbach – do přichoda dale wjesć?

Haj, situacija Serbow je komplikowana. Ale mam wulku nadźiju, zo móžemy položenje krok po kroku polěpšić. Za to pak dyrbbimy stajnje a snano tež kusk sebje wědomišo za wužiwanje serbsčiny wabić.

Cyle zhubić, kaž so to husto wěšći, so serbstwo tak a tak njemóže. Za to eksistu-

je přewjele serbskich čišćanych tekstow kaž tež dokumentow a přinoškow na digitalnych mediach a w interneće. Digitalne medije a internet skića nam docyła nowe wobšěrne móžnosće za nawuknjenje a wužiwanje serbskeje rěče tež zwonka serbskeho sydlnskeho ruma. W cyrkwi móžeja centralne serbske kemše, kaž so wone wotkomiknje w předsydstwje SET diskutuja, puć za efektiwniše wužiwanje serbsčiny być. To dyrbi so wupruwować. Wulki potencial móža po mojim měnjenju tež ekumeniske serbske kemše skić.

W cyrkwi a zwonka njeje dyrbbimy bóle na Serbow myslić, kotřiž serbsku rěč nje wubkneža. Woni tež njepřinđu na serbske kemše. Bych sej přať, zo so tež zwonka serbskich kemšow na němskich Božich službach cyle samozrozumliwje druhy serbske kěrluše spěwaja abo so druhe serbske podžěle zapřijeja – rady tež na swjedženskich Božich službach, kaž hody, jutry abo swjatki. Ale hač do toho leži hišće dołhi puć před nami.

Wutrobny džak za rozmołwu. Přeu Wam dale wutrajnosć a wuspěch při Wašich serbskich prócowanjach kaž tež wosobinsce wšitko dobre a Bože žohnowanje k Wašim 65. narodninam, kotře 23. měrcu woswjećice.

Prašała so *Trudla Malinkowa*

Mikławš Dypman 80 lět

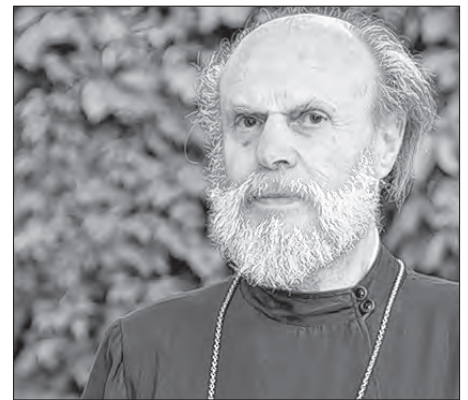
13. měrc 1937 narodži so w Budyšinje Mikławš Dypman. Po wopyće Serbskeje rozšěrjeneje wyšeje šule njedosta studijne městno orientalistiki, čehoždla přesydlil so do Zapadneho Berlina. Po zakónčenju studija džětaše jako wučer a kwalifikowaše so na doktora politologije. Ženje njezaby na swoje serbske korjenje. Publikowaše wšelake přinoški k serbskim stawiznam, wosebje w swojim časopisu „Minoritas“.

1979 přestupi z ewangelskeje do prawosławneje cyrkwe, hdžež dōsta měšniku

swjećiznu. 1996 powołachu jeho na metropolita Ukrainseke prawosławneje cyrkwe. Składnostnje 70. narodnin Mikławša Dypmana wozjewi so w Pomhaj Bóh 2007 jeho dokladny žiwjenjopis z pjera Měta Pernaka. Staroby a wšelakich strowotnych čězow dla njemóže jubilar hižo telko za Serbow a za cyrkej džětać, kaž by chcył.

Přejemy swěrnemu Serbej k jeho 80. narodninam Božu miłosć nětka a kōždy čas.

Jan Malink

Mikławš Dypman

Foto: R. Ledźbor

Superintendent n. w. Albert 80 lět

Dnja 22. měrc woswjeći serbski superintendent n. w. Siegfried Albert w Budyšinje swoje 80. narodniny. Tole njech nam je skladnosć k džakownemu spominanju na jeho džěto za ewangeliskich Serbow.

Jubilar narodži so w léce 1937 w Zajdowje pola Małeho Wjelkowa. Po wopyće Serbskeje rozšěrjeneje wyšeje šule w Małym Wjelkowje studowaše w Lipsku teologiju. 1962 bu jako farar w Hrodzišću do zastojnstwa zapokazany. Po wotchadze Gerharda Wirtha na wotpočink přewza nadawki serbskeho superintendenta. Wot 1981 bě farar Michałskeje wosady w Budyšinje. Hdyž so w léce 2002 na wuměnk poda, so jeho skutkowanje za ewangel-

skich Serbow w Pomhaj Bóh wobšěrnje předstaji. Běše to jara wjele džěta, kotrež dyrbbješe po mnohich serbskich fararjach we wosadach přewzać a dale wjesć. Tójšto lět redigowaše tež časopis Pomhaj Bóh. Nowe nadawki wurośćechu w přewrótowym času po 1989. Spušćomnu podpěru měješe we wšěch lětach w swojej mandželskej Annemarie. Strowotne wobstejnoscě znjemóžniču jemu wot lěta 2002 dalje powołanske skutkowanje. Hdyž pak so jemu hodži, wobdźěla so do džensnišeho swěru na našich ewangeliskich zarjadowanjach w Budyšinje.

Přejmu jubilaraj w mjenje ewangeliskich Serbow a wšěch, kiž jeho znaja a sej jeho

Siegfried Albert

Foto: J. Malink

jako spusćomneho a swěrneho duchowneho waža, wjele strowoty, žohnowanje w swójbje, zwjazane z džakom napřećo Bohu za jeho skutkowanje za nas. *Jan Malink*

Swobodne bratrowske wosady w Slepjanskej wosadźe

Wo mało znatym kapitlu serbskich cyrkwinskih stawiznow

Stawizny křesćanstwa mjez Serbami su – hladajo na poměrnú małosć ludu – njewšědnje bohate. Su to jónu wulke epochi kaž christianizacija a čas srjedzowěka, po reformaciji potom stawizny katolskeje a ewangelskeje cyrkwy mjez Serbami. Sćěhujo powšitkowne wuwice w reformatorskich cyrkwach so ewangelske křesćanstwo tež w Serbach dale wuwijaše, a tak dóndže tež tu k wšelakim rozhažkowanjam a džělenjam.

Wulki podžěl na tymle wuwicu měješe pobožno-pietistiski duch, kiž so wot 18. lětstotka sem w ewangelskich Serbach šěrješe a hač do 20. lětstotka k wšelakim nabožnym zbudženjam wjedžeše. Štundarjo abo mukarjo tutym zbudženym Serbam rěkach. Hibanje bě spočatnje sylnje wot Ochranowa wobwliwowane, hdžež na krotu zwjazanosć z krajnej cyrkwu džiwachu. W 19. lětstotku přiwobroci so njesnadny džěl pobožnych wosebje w hornjołužiskich narańšich kónčinach lutherskim kruham. Wěriwi wokoło Jana Kiliana wopušćichu najprjedy ewangelsku krajinu cyrkej a potom tež serbsku domiznu.

Pobožny duch w Serbach wjedžeše hišće w 20. lětstotku k nowym zbudženjam, mjez druhim w Budyšinje (hlej: rozmołwa Trudle Malinkoweje z Křesćanom Lorencom, Pomhaj Bóh 2/2009) a w Slepom, hdžež nastachu swobodne bratrowske wosady. Slepjanskim podawkam je Matthias Mack w minjenych lětach wjacore publikacije wěnował. Na zakładźe tutych chcu nastaće a wuwice bratrowskich wosadow w Slepjanskej wosadźe bliže předstajić. Do toho pak chcyła najprjedy Mackowe publikacije skrótko charakterizować.

Knihy Matthiasa Macka

W lěće 2013 je Matthias Mack, rodźeny 1973 w Žitawje, swoju přeničku wozjewił: „Mühlrose – Miłoraz. Eine sorbische Brüdergemeinde“. Tutu publikaciju rozšěrjejo je potom 2015 knihu „Ein neuer geistlicher Aufbruch. Die sorbischen Brüdergemein-

Maticec statok w Miłorazu. Tu zeńdžechu so pobožni z Miłoraza a Rowneho k bibliskim hodzinam, kemšam a Božemu wotkazanju. Brunicy dla bu statok 1972 zwottorhany.

den in der Oberlausitz“ wudał. W tutej předstaja wuwice w Slepjanskej wosadźe nadrobnišo a po wjeskach rozrjadowane. Wědžo, zo mnozy radšo powědku hač stawizniske pojednanja čitaja, je Matthias Mack samsnu tematiku tež hišće w třoch powědančkach wobdžěłał. Trilogija mjenuje so „Serbske dopomnjeća – Sorbische Erinnerungen“ a jedna w Miłorazu. Jednotliwe zwjazki rěkaja „Das Geheimnis meines Vaters“ (2014), „Der Fluch der Liebe“ (2015) a „Sehnsucht nach der Heimat“ (2016). W tutych powěda protagonistka Hana Maticec, we wysokej starobje wróco zhladujo, wo swojim žiwjenju w kruhu pobožnych Serbow w Miłorazu a wotym, kak dyrbeje brunicy dla z čežkej wutrobu ródnu wjes wopušćić.

Mjenowane stawizniske pojednanja kaž tež powědkowa trilogija su lajskeho razu a njewotpowěduja wědomostnym abo literarnym narokam. A tola chowa so w nich drohočinka. Na sprawne a wot wjele sympatije přewodžane wašnje rysuje Matthias Mack džěl serbskich (cyrkwinskih) stawiznow a zmóžnja z tym dohlad do pobožnych serbskich kruhow, kiž su so džensa nimale pozhubile. Předstajena pobožnosć a wopisane konflikty, kiž noweje wěry dla w swojbach, wjesnej zhromadno-

sci a z cyrkwinskimi zastojnikami nastachu, njeběchu wšak swojoraznosć Slepjanskeho wuwica, ale přiznamjo wšěch nabožnych zbudženow z 18. lětstotka sem.

Wosebje fascinowacy je bohaty fotowy material, kotryž je awtor do swojeju stawizniskeju publikacijow zapřijał. Su to wobrazy wosadnych zhromadźiznow, nje-dželskich šulow abo wulětow na regionalne zetkanja wosadow. Na wšitkich wobrazach wuhladamy holcy a žony w jich pyšnej Slepjanskej drasće. Bóle hač to němsce spisane knižki zamóža, pokazuja fota a jich mjenowe podpisma, zo bě nabožne zbudjenje přenotnje serbskorěčne. Sobustawo bratrowskich wosadow wokoło Slepoho rěkachu na příklad Krawc, Mrózk, Starik, Hančo, Kowal, Nowak, Matica a Mikš.

Swobodne bratrowske wosady

Wšelake přičiny a podawki wjedžeču k temu, zo nastachu w přenjej połojcy 20. lětstotka w Slepjanskej wosadźe swobodne ewangelske wosady. Zakład za tute wuwice leži bjezdwěla w diaspornym džěle Ochranowskeje bratrowskeje jednoty. Něhdže wot lěta 1750 móžemy zwiski mjez Slepjanskej kónčinu a Ochranowom abo Małym Wjelkowom wobkedźbować. Najznaćiši Ochranowski bratr Slepjanskeje wosady wšak je Hanzo Njepila, kotrehož cyłe tworjenje jeho wusku zwjazanosć z Ochranowom wotblyšćuje. Na tute duchowno-pobožne zakłady móžachu swobodni předarjo, kiž spočatk 20. lětstotka w Mužakowskej holi skutkowachu, nawjazajać.

Maticec swójba w Miłorazu

Spočatk 1920tych lět zezna młody Gustaw Matica, kiž džělaše tehdy w Bělowodžanskej fabrice, dweju lajskeju předarjow z Krušwicy. Njetraješe dołho a započestaj w domje jeho nana Jurja Maticy († 1968) w Miłorazu předować. Počas so Maticec swójba zbudži, wustupi z krajnej cyrkwy a da so k druhemu razej – nětikle w Sprje ⇨

Swobodna bratrowska wosada w Miłorazu nalěto 1950

⇒ wi – wukřić. W běhu mało lět wuwi so jich statok na centrum pobožnych z Miłoraza a Rownoho. Jako stare drjewjane kładźite domske w 30tych lětach přez nowe mulerowane narunachu, dźiwachu Maticec wosebje na twar wulkeje stwy za nabožne zhromadźizny. Tuta skićeše něhdže 30 wopytowarjam městno a bě z jednorými ławkami bjez lanow wuhotowana. Hakle po wójnje so stólcy wobstarachu. Wosrjedź stwy steješe wjetše blido, wokoło kotrehož so bratřa zesydachu; sotry pak sedźachu trochu zboka. Spočatnje běchu sotry do nawodnistwa wosady zapřijate a modlachu so tež zjawnje, počasu pak so jich wliw jako „njbibliški“ wróco stłóči. Hač do 1972, doniž so Maticec statok brunicy dla njezwottorha, zetkachu so tu pobožni z Miłoraza a Rownoho k bibliskim hodžinam, kemšam a k Božemu wotkazanju.

Gottlob (Lobo) Kowal

Nimo Maticec swójby bě Gottlob (Lobo) Kowal (1889–1953) z Brězowki dalši wažny akter bratrowskeho hibanja. (Hlej: Alfred Krawc-Džewinski: Prawy křesćan a zažrany Słowjan. Spominanje na serbskeho burskeho misionara Gottloba Kowala z Brězowki, Pomhaj Bóh 9/2004. Dale tež w nim: Měrcin Nowak-Njechorňski: Powědanja Bobaka-Wšudžebyła, Budyšin 1980, str. 129–133.)

Lobo Kowal bu za čas Přenjeje swětoweje wójny pod wliwom Ochranowskeho bratra zbudženy. Po nawróće z wójny da so na misionara wukublać a skutkowaše někotre lěta jako tajki w Bołharskej a Argentinskej. Hdyž bě doma na wopyće, pokročowaše tute džělo a skutkowaše tež w swojej domjacej Slepjanskej wosadze misionarisce. 1940 zasydli so trajnje w ródnej Brězowce. Z misionariskim zapalom a serbskej wutrobu hromadžeše bórce pobožnych w Slepjanskej holi. Nabožne zbudženja w Brězowce, Slepom, Trjebinje a Džewinje móžeja so hłownje na jeho skutkowanje wróco wjesć. Jako „zažrany Słowjan“ kładžeše Lobo Kowal wulku wažnosć na serbski raz nabožnych zetkanjow a bě k temu tež bratrowski spěwnik do Slepjanskeje narěče přeložil. Bě jemu stajnje jara

žel, hdyž dyrbychu so hodžiny němskich dźělačerjow a pozdžišo přesydlencow dla němsce wotměwać. Tež prawe zdrasćenje Slepjanskeje drasty bě jemu jara wažne.

Wosadne žiwjenje

W Brězowce, Slepom, Trjebinje, Džewinje, Miłorazu a Rownom běchu w běhu mało lět swobodne wosady nastali. Bibliske hodžiny wotměwachu so nimo teho tež w Lěskej a wjetše ewangelizacije přewjedzechu so w Mułkecach. Prawidłownje zhromadźowachu so zbudženi w svojich domach k bibliskim hodžinam, w Slepom a Miłorazu tež k Božemu wotkazanju, kiž sami swjećachu. Žro tutech skupinow tworjachu jednotliwe pobožne swójby, kaž Maticec, Kowalec a Hančec. Byrnjež ličba zapisanych člonow zdžěla dosć snadna była – tak měješe 1937 wosada w Miłorazu 22 sobustawow –, wukonjachu skupinki dosć wulki wliw na cyrkwinske žiwjenje w cyłej Slepjanskej wosadze, wšako wobdžělachu so tež mnozy wěriwi Slepjanskeje wosady rady na zetkanjach štundarjow.

Hižo na spočatku bratrowskeho hibanja dóndže k rozestajenjam ze Slepjanskim fararjom Matejom Handrikom, kotryž pobožne nowotarstwo w swojej wosadze raznje wotpokaza. Nawopak postorkowachu so pobožni na jeho „njbibliškim“ sebjewědomym wašnju a wumjetowachu jemu wosebje twar wosobneje Slepjanskeje fary w hospodarsce čěžkich časach. Wustupichu tuž z krajneje cyrkwy a přidružichu so swobodnej bratrowskej wosadze.

Tež wjetšemu džělej wjesneje ludnosće běchu pobožni štundarjo podhladni a směšachu jich. Wjesnjenjo postorkowachu so na krutej moralce a spodziwnych wašnjach pobožnych. Narěčachu tehodla samo zaprajerku, kotraž dyrbyše štundarjam njezbožo do domu přeć.

Wosobinski rozsud, so ze sobustawom swobodneje wosady stać, njebě tuž lochki, wšako woznamjenješe tole zdobom wěste wuzamknjenje z wjesneje zhromadnosće. Sobustawojo swobodnych wosadow nje wobdžělachu so hižo na rejach abo kwasach, hdžež so alkohol piješe, njechodžachu do korčmy abo na nje pócćiwe přazy.

Heinrich Mikš, Hana Maticec a Pawoł Žur wokoło lěta 1938 w Čelnom

Bratrowska młodžina 1932 před hońtwjerskim hrodom w Miłorazu

Křićizna, wěrowanja a pohrjeby sej bjez wosadneho fararja sami zarjadowachu a stejachu z tym zwonka wjesneje zhromadnosće.

W 1930tych lětach přizamknichu so swobodne wosady wokoło Slepoho zwjazkej ewangelskich swobodnych wosadow. Sčěhujo politiske rozrjadowanje, běchu serbske swobodne wosady šleskej prowincy Legnicy přidžělene. Jich tamniše duchowne srjedzišćo bě město Haynau, džensa Chojnów, hdžež so prawidłownje zetkanja wotměwachu, na kotrychž so tež Serbja rady wobdžělachu.

Zhromadźizny na serbskich wsach wotměwachu so spočatnje přewažnje w serbskej rěči. Hdyž pak němski předar, tak mjenowany „Reisebruder“, zhromadźiznu nawjedowaše, potom rěčeše so němsce. Jedyn z tutech předarjow, Wilhelm Kamenz, pak je Slepjanskich wěriwych dla samo serbsce nawuknył.

Po Druhej swětowej wójnje dóndže ke krótkemu rozmachej we wosadnym žiwjenju. Zdobom so němčina džen a bóle wužiwaše. Pod wliwom powšitkowneho towaršnostneho wuwica pak wosadne žiwjenje bórce zaso hladajcy woteběraše. Přesydljenja brunicy dla tutemu wuwicu polěkowachu. Džensa wobsteji jeničce w Slepom hišće swobodna ewangelska wosada, kotrejž tež wšelacy Serbja přistušaja.

Lubina Malinkowa

Na dnju młodžiny bratrowskich wosadow w Niskej wokoło 1932. Druha wotprawa je Hana Maticec z Miłoraza.

Fota: wobrazowy archiw Matthias Mack

„Domizna je za mnje něšto, štož mi njemóže nchtó wzac“

Rozmołwa z Matthiasom Mackom, slědžerjom za stawiznami serbskich bratrowskich wosadow

Knježe Macko, byšće so čitarjam Pomhaj Bóh prošu skrótko předstajit?

Sym so w Žitawje narodžił, po maćernej stronje pak pochadžeja moji prjedownicy z Miłoraza. Maticec statok tam hižo dołho wjac njesteji, moja wowka je jón 1972 brunicy dla wopušćila a lěto pozdžišo bu zwottorhany. Bydlu z mandželskej a naju štyrjomi džěćimi w Pirnje. Sym wuwučeny wuhotowar rumnosćow a hladar chorych. Po tym studowach na wšelakich městnach teologiju. Swój master sym na uniwersiće Južneje Afriki zložil.

Što je Was pohnuło, stawizniskej knize a powědkowu trilogiju wo zańdženosci serbskich bratrowskich wosadow napisac?

Moja wowka Hana Maticec je mi jara wjele ze swojeho zajimaweho žiwjenja powědała. Běchu to podawki z mi njeznateho swěta. Wjele z tutech podawiznow so w trilogiji jewi. Chcych prosće wjac wědžeć wo tutym času a wo tehdyšim duchownym hibanju. Tehodla sym započat slědžić.

Planujeće dalše publikacije k tutej tematice abo k podobnym temam?

Sym runje něšto wo nastaću sakskich bratrowskich wosadow wudał, po tym zo sym tři lěta dołho informacije zběrał a wuhódnočil. Tak je nastal wjetši wobraz, do kotrehož měli so stawizny serbskich bratrowskich wosadow zarjadować. By wěšće jara zajimawe było, počah mjez ewangelskej krajnej cyrkwu a bratrowskimi wosadami přepytować. Runje w přerich lětach bě wšak tutón dosć napjaty. W principje nastachu tudyše bratrowske wosady z wjele małych reformaciskich pospytow w ewangelskej cyrkwi.

Móžeće nam krótki přehlad wo swojim čitarstwje dać?

Někotři čitarjo pochadžeja z Miłoraza a wokoliny. Ale tež po cytej Němskej je wjele ludźi, kiž so za stawizny zajimuju, samo z Rakuskej a USA dóstach skazanki. Wězo sym tež našemu serbskemu minister-skemu prezidentej knihu přepodał. Jako běše wón składnostnje wólbneho boja w Pirnje, sym jemu přerich džěl trilogije daril. A smój so skrótko wo tym rozmołwjał. Hač je wón knihu čitał, wšak njewěm.

Kajki je wothłós na Waše knihi w Sle-pjanskej wosadze?

Přeco zaso dochadžeja ke mni powěšće z nowymi informacijemi abo wot ludźi, kiž su daloko přez 80 lět stari a mi zdžěla, zo je tehdy runje tak było, kaž to wopisuju. To mje wozboža.

Čitajo Wašu powědkowu trilogiju, bě mi, kaž zo bych w dobrej stwě sedžo

Matthias Mack z mandželskej Sandru jako master teologije po zakónčenju swojeho studija na University of South Africa 2014

Foto: priwatne

Wašej wowce připosłuchała. Prašach so, w kotrej měrje wopisane podawki – kaž wokoło wučerja Krotza, załoženja bratrowskich wosadow abo čěkanja na kóncu Druheje swětoweje wójny – woprawdžitosći wotpowěduja.

Wowka je mi jara wjele ze swojich tehdyšich dožiwnjenow powědała, prjedy hač je 2007, džen po swojich 87. narodnjach, zemřela. Wjele podawkow w trilogiji počahuje so na jeje powědky – kaž wo wučerju, kotryž je přewjele pił, abo wo žonje, kotruž je hořtwjer z jelenjom zaměnil. Dale sym wjele rozmołwow ze wšelakimi časowymi swědkami wjedł. Wo nastaću LPGjow sym přidatnje doktorske džěto čitał. Bě mi jara wažne, zo je so móhło woprawdže tak stać, kaž sym to w trilogiji pisał. To sej wězo wjele džěta žada.

Jedna ze zakładnych temow Wašeho džěla wšak je domizna. Dže wo dožiwnjenje, pytanje, namakanje a zhubjenje konkretneje kaž tež duchowneje domizny. Što woznamjenja Wam domizna, hdže, što abo štó je Waša domizna?

Knihy Matthiasa Macka

Stawizniskej pojednani:

- Mühlrose – Miłoraz. Eine sorbische Brüdergemeinde, Muldenhammer 2013
- Ein neuer geistlicher Aufbruch. Die sorbischen Brüdergemeinden in der Oberlausitz, samonakład 2015

Trilogija „Serbske dopomnjeća – Sorbische Erinnerungen“:

- Das Geheimnis meines Vaters, Muldenhammer 2014
- Der Fluch der Liebe, Muldenhammer 2015
- Sehnsucht nach der Heimat, Muldenhammer 2016

Domizna je za mnje něšto, štož mi njemóže nchtó wzac. Naša domizna je w njebjesach – rěka w bibliji. Moja domizna su njebjesa a Jezus Chrystus, tak kaž jeho z ewangelijow znajemy.

Waša wowka je w rzy serbskim wobswěće wotrostła a je hakle w šuli němsce nawuknyła. Tež Waša mać je jako džěćo serbsce rěčała. Maće Wy přistup k serbsčinje? Hdy a kak je so serbsčina we Wašej swójbje zhubila?

To serbske njeje so bohužel jenož w našej swójbje jara spěšnje zhubilo. Je tak było, kaž to w trilogiji pisał, zo je so serbskosć w Miłorazu hižo do, doskónčnje pak po Druhej swětowej wójnje započata pozhubjeć. Hač do džensnišeho pak jěmy hišće serbske pojedže, kaž „Skrine, Budschanka a Kulki“ [pojedže knjez Mack serbsce pomjenuje], štož su rozpušćeny poč, kisała smjetana z kisałej kórku a k temu bėrny. Škla z kisałej smjetanu je so přeco dosrjedž blida stajila a wšitycy su z njeje jědli.

W swojich knihach skedžbniče čitarja přeco zaso na to, zo jedna so wo čwak serbskich stawiznow. Kak sće swój serbski pochad jako džěćo začuwał a kotru ról hraja Waše serbske korjenje za Was a Wašu swójbu džensa?

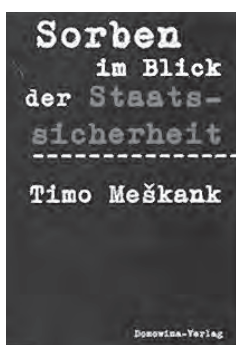
Jako běch džěćo, njeje to serbske žanu ról hralo, je so lědma wo tym rěčało. Přiwšěm bě to za mnje přeco něšto wosebiteho, hdyž jědžech do Miłoraza. Rěč, serbska drasta a wšelacy ludžo zwobraznjachu mi powědky mojeje wowki. Moje knihi maja temu služić, zo so tute stawizny njebychu w mojej swójbje zhubile. Je derje, hdyž wěš, zwotkel pochadžeš. Smy-li něhdy do njebjeskeje domizny dóšli, potom móžemy wjele z tych ludźi zetkać, kiž su před nami wotešli.

Prašala so *Lubina Malinkowa*

Stasi mjez Serbami

Buch prošeny, swoje mysle ke knize Tima Meškanka „Sorben im Blick der Staatssicherheit“ napisać. Kniha so lochce nječita. Wjele skrótsenkow njemóžach sej spomjatkować a dyrbjach wospjet do zapiskow pohladać. Tež mnoho dohich linkow mje iritěrowaše, tak zo knihu přeco zaso z ruki položich. Swědomite džěło knjeza Meškanka pak sej chwalu. A wone njeje hišće dokónčene.

Jara witam, zo je Timo Meškank knihu wo „knotach“ w našim ludže napisał a zo je loni po 1. hnydom hižo 2. nakład wušof. To woznamjenja, zo je zajim na tematice mjez Serbami – tež po wjele lětach zakónčenja knjejstwa stasi. Sprócniwe a dokladne džěło awtora je so wupłaćilo a změje swoju trajnu hódnotu. Wězo njeje kniha dopisana, dokelž so wěsće hišće dalše, nowe fakty wukopaja. Přichodny zwjazk změje nadosć dodawkow. W nim budu so dalše mjena a (nje)skutki Serbow nadzjomnje dokładnišo wopisać. Starosće wo škit datow su po mojim měnjenju w tutym padže

njewoprawnjene. Ideelne a materielne škody, kiž su sobudželaćerjo stasi načinili, njehodža so wurunać.

Wjele mjenow serbskich sobudželaćerjow stasi čitach pola Meškanka – mjena wosobow, kiž sej dotal česćach. Wjacorych dalšich mjenowanych serbskich njekmanikow IM so w swojim času bojach. Myslu při tym na někotrych fararjow we Łužicy, na lěkarja, přeložowarjow a wotslucharjow telefonatow, ale tež na dalšich, kiž so wšelakich přičin dla wot Meškanka njemjenowachu abo mjenować njemóžachu. Su mjez nami dale živi a sej winy njewědomi, chiba so hordža ze swojim „džělom za Serbow“. Zo je so serbstwo a křesćanstwo tež wot nich mócnje podryto, skerje přēja.

Wšelkich z nich znaju z časa swogoje studija wot 1958 do 1963 a z internata Sorabije na Austelowej w Lipsku. Někotrych so hižo tam bojach, bjez teho zo bych wo jich skutkowanju za stasi wědzal. Wjacorych je Meškank nětk na zakładže aktow wuslědžił a jako IM wopisał. Běše

pak jich w Lipsku a we Łužicy wo wjele wjace. Meškank wo tym wě, podach jemu wšelake mjena. Sam sej njebudu swoju wot tutych „spisowacelow“ nadžělanu stasiaktu skazać. Nochcu mjena tych zhonić, kotrymž sym dowěrjał. Naš nan, superintendent Gerhard Wirth, je do swojeje stasiakty pohladał. Druhi zwjazk jeho akty do lěta 1989 pak w archiwje njenamakachu. Snadž derje tak. Mnohich donošowarjow by wón identifikował. Kniha Meškanka by nana zrudžiła, dokelž wón mnohich stasi-Serbow wosobinsce derje znaješe. Njeby za móžno měł, zo Serbja Serbow na tajke wašnje wobčušla.

Sym Timej Meškankej jara džakowny, zo je so zmužił, w našim małym ludže šamałe „džěło“ stasi wotkryć, a prošu jara, zo by z tym pokročował, tež hdyž je so wjele dopokazow zničilo a bywši serbscy sobudželaćerjo stasi jemu džěło čezko činili. Mje, kiž sym w stasijatbje był, boli, zo serbska zjawnosć serbskich přeradnikow stawi a jim móžnosć dawa so „wusprawnić“.

Pawoł Wirth

Timo Meškank, *Sorben im Blick der Staatssicherheit*, Budyšin 2016, ISBN 978-3-7420-2363-6, 29,90 €

Praske nalěčo a ewangelske cyrkwje w NDR

Pod tutym titulom je w lěće 2015 skrótsjena disertacija Budyseke fararki dr. Cornelijske von Ruthendorf-Przewoski jako stawizniski spis z 580 stronami wušof. Z wulkim zajimom sym tutu knihu čitał.

Lěto 1968 bě za mnje wješołe, ale tež zrudžace. Sym tehdy pódla přihotow na maturu wozbožace komentary Katariiny Pečinoweje w Praskim rozhlusu poskał. Smy na swojej jězbje z nanom do Botharskeje susodny Čěsku do wobsadki a na dnju namócnego wobsadženja 21. awgusta dožiwili. Na začatku studija w Drježdžanach 2. septembra sym na přenim zeńdženju seminarskeje skupiny powědał wo swojich dožiwjenjach w susodnym kraju. Přeciwo swojej woli sym pak potom tola podpisał, zo běše namócné wobsadženje Čěskeje přez armeje Warsawskeho wojejskeho zwjazka nuzne.

Awtorka nadrobnje rysuje, kak ewangelske cyrkwje w Němskej demokratiskej republice na podawki w Čěskej we wonym lěće reagowachu. Z wulkej prócu je wona mnohe archivy stata, MfS a cyrkwjow přeslědžiła a so tež časowych swědkow woprašala. Tak je po mojim měnjenju jasny wobraz wo čěžkim položenu cyrkwje

w NDR runje w tehdyšim času nastał. Jara rozdžělny spektrum stejščow so tu namaka, kiž sahaše wot měnjenjow biskopow Fränkela w Zhorjelcu, Notha w Drježdžanach a Mitzenheima w Durinskej hač k tym profesorow Bassaraka, Müllera a Hromádki, kiž běchu čłonojo Křesćanskeje měroweje konferency (CFK). W rozestajenjach ze statom bě statny sekretar za cyrkwinske prašenja Seigewasser hłowna wosoba. Hdyž so žórta cituja, potom so žiwje zwobraznja ideologiske nastajenje stata přeciwo cyrkwi a temu napřečo skromne jednanske móžnosće cyrkwje.

Zaplećene do časoweje wobrazy su tež wažne podawki tuteho lěta 1968, kaž měrowa konferenca CFK wot 31. měrca do 5. apryla w Praze, diskusija wo nowej wustawje NDR a ludowy rozsud 6. apryla, zničjenje uniwersitneje cyrkwje 30. meje w Lipsku a hłowna zhromadźizna Ekuumeniskeje rady cyrkwjow (ÖRK) wot 4. do 20. julija w Uppsala.

We hłownym džělu knihi wobjednawaja so wšitke krajne cyrkwje w NDR, wosebje jich biskopja, cyrkwinske wjednistwa a synody. Džěła pak so tež srjedźne cyrkwinske runiny a přikłady jednotliwcow před

stajeja. Přeco zaso je při tym njesměrny čisć strony SED na cyrkej pytnýc. Hižo dobroprošenje za lud w susodnym kraju bě politikum a njebě wot stata dowolene. Hač do 30. meje so w zwisku z protestami přeciwo zničenu Lipšćanskeje uniwersitneje cyrkwje 107 wosobow nachwilnje zaja. Někotři studenća so samo eksmatrikulowachu.

Mój nan, superintendent Gerhard Wirth, chcyše něšto wo cyrkej nastupacych žadanjach Alexandera Dubčeka w julijskim čisle Pomhaj Bóh lěta 1968 wozjewić, štož so wězo stało njeje. Awtor knihi je pismo Ludoweho nakładnistwa Domowina na centralny komitej SED namakała. W nim steješe: „Wirth wollte dazu schreiben: ‚Wir wünschen unseren christlichen Brüdern in der CSSR, dass sich aus diesem politischen Frühling 1968 in ihrem Land eine bessere, anständigere, friedliche Zukunft entwickeln möge, als es die vergangenen zwanzig grausamen Jahre waren. Der Geist des Bischofsbriefes an den Ersten Sekretär der KPC erscheint uns dazu berufen zu sein, gemeinsamen Bemühen der Christen und Nichtchristen für eine bessere, anständigere, friedliche Zukunft zu dienen.““ **Handrij Wirth**

Cornelia von Ruthendorf-Przewoski, *Der Prager Frühling und die evangelischen Kirchen in der DDR*, Vandenhoeck & Ruprecht 2015, ISBN 978-3-525-55775-4, 580 stron, 100 €

Reformacija bě lokomotiwu narodneho wuwica

Po zwučenyj wasnju wotmě so sobotu, 28. wulkeho róžka, na Michalskej farje hłowna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka. Dwaceći člonow z dwurěčnych wosadow a hosćej so na njej wobdźělštaj.

W ewangelskej tradiciji

Předsyda Serbskeho wosadneho zwjazka, Serbski superintendent Jan Malink, zahaji wuradźowanje z nutnosću. Swoje rozpominanje zloži na heslo dnja, kiž steji w 51. psalmje: „Zmyj mje čisteho wot mojeje zlóscje, wučisć mje wot mojeho hrěcha.“ Wučbne słowo z Noweho zakonja namakamy w listce na Efezijskich na 2. stawje: „Bóh, kiž je bohаты na smilnosći, je swojeje wulkeje smilnosće dla, z kotrejž je nas lubował, tež nas, kotřiž běchmy mortwi w hrěchach, z Chrystusom žiwych sćinił.“

Lěto 2017 je jubilejne lěto. Spominamy na 500. róčnicu reformacije. Što pak móže so wot njeje do džensnišeho přenjesć? Reformacija je wučila swobodu křesćana. Luther so prašeše: Kak namakam smilneho Boha? A jeho wotmołwa bě: Chrystus woda. Bóh je smilny, z nim přewinjemy hrěchi Chrystusa dla. Smy džakowni za našu ewangelsku tradiciju.

Wosadne džěło wažne

W dalšim dypku dnjoweho porjada rozloži knjeni Fischer z kasoweje centrale kaž kóždy lěto hospodarski plan za 2017. Jako

Knjeni Fischer (předku) z kasoweje centrale rozloži hospodarski plan wosadneho zwjazka za lěto 2017.

Foće: M. Wirth

Na Budyskej Michalskej farje wuradźowaše 28. wulkeho róžka Serbski wosadny zwjazak.

wosebity wudawk je podpěra za lětuši Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Tšupcu předwidźana. Zhromadźizna hospodarski plan 2017 jednohłósnyje schwali.

Po tym poda Serbski superintendent rozprawu wo serbskim ewangelskim cyrkwiskim žiwjenju 2016. Wosadne džěło je při tym wažny džěl. Swjećachmy 25 serbskich Božich službow w Budysinje, Poršicach, Budyšinku, Rakecach, Hodźiju a Slepom kaž tež šěsć dwurěčnych kemšow. Nimo toho wotměchu so wjacore wosadne popołdnja. Serbski rozhlós wusyłaše 28 ewangelskich kemšacych wusyťanjow w serbskej rěči a 75 razow ewangelske Słowo k dnjej. Wosebje wažne je džěło z džěćimi a swójbami. Lěčny dworowy swjedžen we Wuježku je mjeztym institucija za šěroki kruh. Nazymu wotmě so serbski ewangelski kónc tydženja w Mužakowje. Serbski wosadny zwjazk wudawa a podpěra zhromadnje ze Serbskim ewangelskim towarstwom časopis Pomhaj Bóh.

Sakska krajna cyrkej je reformaciski jubilej 6. januara w Budyskej Pětrskej cyrkwi zahajiła. Ze spokojenjom zwěsći zhromadźizna, zo běchu so na poradženych swjedženskich kemšach tež přinoški w serbskej rěči zapřijeli. To njech je přikład za přichod. Člonoj Serbskeho wosadneho zwjazka su aktiwni w nawodniskim džěle cyrkwe. Knjeni Simonowa skutkuje w synodže. Serbski superintendent wobdźěla so na regionalnych zetkanjach sakskich superintendentow, na předsydstwje cyrkwiskeho wobwoda a na wuradźowanjach serbskeje přirady EKBO. Přitomni rozprawa wobkrućichu.

Reformaciski jubilej

Plan za lěto 2017 z mnoho zarjadowanjemi předleži. Mato Krygař, nowy předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa, přemyslowaše wo tym, serbske Bože služby w přichodže bóle wosebite sćinić, na přikład z kofejpicom abo kulturnym zarjadowanjom po kemšach. Na Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń spočatk julija w Tšupcu pojedže wosebity bus, namaka-li so dosć zajimcow.

W lěće 2017 steji reformaciski jubilej w srjedźišću. Přez Lutherowu reformaciju je so mnohim ludam pismowstwo přinjesło. Pola Serbow běše reformacija lokomotiwu narodneho wuwica. Konkurencija mjez konfesijomaj je serbstwo spěchowala. W Ludowym nakładnistwje Domowina wuńdže spočatk měrca kniha z přinoškami wo wuskutkach reformacije na Serbow. W Serbskim muzeju wotewri so kónc měrca wustajeńca „Pjeć lětsotkow. Serbja a reformacija“. Na wotewrjenje wustajeńcy 26. měrca a na knižne předstajenje 28. měrca na Michalskej farje su wšityc lubje witani. Přitomni wobzamknjachu, swójbne popołdnje k zakóncenju wustajeńcy pjenjeznje podpěrać.

W dypku wo wšelčiznach podzakowa so Měrćin Wirth redaktorce Trudli Malinkowej a lektorce dr. Irenje Šerakowej za spuščomne džěło za Pomhaj Bóh. Załožba za serbski lud financuje wažny džěl při wudawanju časopisa. Za to sluša jej naš džak.

Z kěrlušom „Njeh stajnje zawostanu, ow Božo, při tebi“ zakónci so plódnje wuradźowanje Serbskeho wosadneho zwjazka.

Marka Maćijowa

„Luther a Serbja“ tema Maćičneje akademije

Za 9. februar bě stawiznska sekcija Maćicy Serbskeje k přenjemu lětušemu zarjadowanju swojeje přednoškoweje akademije do Budyskeho restawranta „Wjelbik“ přeprasyła. Serbski superintendent Jan Malink wěnowaše so w serbskej rěči prašenju „Luther a Serbja. Legendy a fakty“, štož w jubilejnym lěće reformacije na wosebity wothłós storči. Tak zhromadži so nimale 40 zajimcow, ewangelscy kaž katolscy Serbja z cyfeje wokoliny, k wužitnemu kubłanskemu wječorkej, kiž so wot předsydy wědomostno-kulturneje towaršnosće Jurja Łušćanskeho moderěrowaše.

Farar Malink běše cyrkwinskohistorisku studiju „Die Beziehungen Martin Luthers zu den Sorben“ hižo jako wikar w Hrodźišću lěta 1983 w „Lětopisu“, rjad B, wozjewił. Nětko zestaji wón wuprajenja k tematicke w 11 dypkach resp. tezach, kotraž po tym na zakładze stawizniskich dokumentow přepruwowaše a posudžowaše. Tuž móžeše twjerdženjam němskich abo serbskich publicistow znapřećiwić, kotřiž chychu reformatorej biografisku bliskosć

Referent superintendent Jan Malink na nje-dawnej Maćičnej akademiji w Budyskim „Wjelbiku“

Foto: M. Bulank

k Serbam (w žórtach rěkaja woni husto „Wenden“ abo „Wandalajo“) dopokazać. Luther na přikład njeje ženje Łužicu wopytał a tam předował, so njeje tež přećiwo (abo scyła k) přeložkej biblije do serbsčiny wuprajil. Kónčina wokolo Wittenberga njebě tehdom, w 16. lětstotku, ani wjace serbsce wobydlena. Negatiwne předsudki wo jednotliwych ludach, kiž su pječa w jeho blidowych rozmowach padnyli, šerjachu so swój čas powšitkownje we wobłuku narodneje psychologije a posrědkowachu so přez zapiski studentow dale. A fenomen germanizacije abo asimilacije ewangelskich džělow wobeju Łužicow ma předewšěm sociologiske a ekonomiske přičiny, nic pak nabožne abo cyrkwinske.

W kónčnej diskusiji wotmołwješe referent na prašenja připosłucharjow, z čimž móžeše někotřežkuli dopóznaća dale pohłubšić. Nimo toho informowaše so wo wjacorych aktiwitach serbskich institucijow w zwisku z jubilejnym 500. lětom reformaciskeho hibanja.

Dietrich Šořta

Nowe čisło wósadnika

W januaru je wušło štwórte čisło delnjoserbskeho nabožneho časopisa Nowy wósadnik, kotryž wudawa Spěchowanske towaristwo za serbsku rěc w cerkwi. Předsyda dr. Hartmut Leipner pokaza w swojim předstawje na loňše džěło towarstwa, Choćebuska generalna superintendentka Ulrike Menzel rozložil heslo lěta. Wotčisćanej stej dale předowanje fararja Ingolfa Ksenki a baseň Kita Šwejele. Skrótka předstajeja so Serbska cyrkej w Choćebuzu a wjerški loňšeho lěta. Protyka na lěto 2017 skići přehlad lětušich serbskich cyrkwinskih zarjadowanjow. Přichodne čisło Noweho wósadnika wuńdže k hodam 2017.

T.M.

Juliusa Eduarda Wjelana wopominali

Njedzelu, 12. februara, spominaše Slepjanska wosada z dwurěčnymi kemšemi na swojeho dołholětneho wosadneho fararja Juliusa Eduarda Wjelana. Wón bě so 1. februara 1817 w Slepom narodil, tak zo jeho 200. narodny dzeń wopominachmy. Něhdže sto kemšerjow, mjez nimi tež wopytowarjow z Hornjeje a z Delnjeje Łužicy, bě na dwurěčnu Božu službu přichwatało. W předowanju rozložil wosadna fararka Jadwiga Malinkowa wob-

sah Wjelanoweho kěrluška „Moja lubosć“, kotryž bě tež w zašłym čisle Pomhaj Bóh wozjewjeny. Spěwnje wobrubil kemše skupina kólesko ze Slepoho mjez druhim z wonym hnujacym spěwom, ke kotremuž bě Wjelan tež melodiju napisal. Božej službje přizamkny so spominanje při poslednim wotpočinku zaslužbneho duchowneho a wóćinca wonka při cyrkwi. K jeho narownemu pomnikkej kładzechu so kwětki w serbskich barbach.

Jadwiga Malinkowa

Wopomnjeće při Wjelanowym rowje před Slepjanskej cyrkwu: fararka Jadwiga Malinkowa, predikant Manfred Hermaš a spěwna skupina kólesko

Foto: G. Gojowczyk

Powěšće

We Wjerbnej je tradicija, zo sluša přenja zapustowa reja fararjeje abo fararce. Na wobrazu staj sej njedzelu, 29. januara, před Wjerbnejnskej cyrkwi ze zapustowarjami zarejowaloj wosadna fararka Jenny Caiza Andresen a jeje mandželski Volker Gärtner (wotlěwa).

Foto: S. Malk

Budyšin. Džakowano darom z Budyskeho cyrkwinskeho wobwoda móžeše 4170 šulskich nowačkow w tansanskim cyrkwiskim wobwodze Meru w januaru nowe šulske lěto z módrymi nachribjetnikami zahajić. Nachribjetniki z Budyšina su mjez šulskimi nowačkami jara wobluwowane a maja za nich podobny wuznam kaž cokorowa tita w Němskej. Cyrkwinskej wobwodaj Budyšin a Meru džakujetej so wšitkim darićelam, kotřiž su nachribjetnikowu akciju tež tónkróc zaso podpěrali.

Porchow. Po tym zo bě so 22. januara wosadže na kemšach předstajit, bu farar Marko Mitzscherling na tamniše swobodne farske městno powołany. Zastarać změje wosady Porchow, Horni Wujězd, Palow a Zemicy-Tumicy, hdžež bě hač do swójeho wotchada na wuměnk loni w awgusće farar Michael Müller skutkował.

54lětny farar Mitzscherling pochadźa z Budyšina a je tuchwilu z fararjom w Langenhennersdorfje pola Freiberga. W młodych lětach bě jako praktikant pola fararja Malinka w Hrodźišću tež chwilu serbsce wuknył. Prawdžepodobnje nowy farar hižo w meji swoje zastojnstwo nastupi.

Budyšin. Staroměšćanske towarstwo bě srjedu, 31. januara, na přednošk Lubiny Malinkoweje do Budyskeje měšćanskeje biblioteki přeprošyło. Referentka porěča před něhdže 30 zajimcami wo wuznamje hrabje Friedricha Caspara von Gersdorfa za Hornju Łužicu. Gersdorf ma wulki wuznam za nastaće bratrowskich sydlišćow Ochranow, Niska a Mały Wjelkow. Dale spěchowaše wón serbske šulstwo, čišć něhdže 30 serbskich knihow a mnohich serbskich duchownych.

Lipsk. W Lipsku wuchadźacy ewangelski tydzenik der Sonntag wozjewi w swojim wudaću z 12. februara přinošk wo putniskej hospodze w Chrósćicach, kotruž tam hižo něšto lět serbska rozhłosownica Monika Gerdesowa wjedze. Hospoda njeskići jenož putnikowacym po Jakobowym puću přebywanje, ale w njej přewjedu so w zymskich měsacach tež kulturne zarjadowanja za džěći a dorosćenych. Přinoškeje, kotryž je napisał žurnalist Andreas Kirschke z Łaza, je přidate foto hospodoweje maćerje Moniki Gerdesoweje.

Dary

W januaru je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow a za Pomhaj Bóh dwójce 100 eurow, 50 eurow, 42 eurow, 30 eurow, dwójce 22 eurow a trójce 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před sto lětami, 28. měrc 1917, zemřě w laca-reće w francoskim Villers devant le Thour Slepjanski wučer a kantor **Hajno Jordan**. Narodženy 1882 jako štwórtě džěčo Popojskeho kantora Hendricha Jordana, kotryž z Hornjeje Łužicy pochadžeše, a wučerjoweje džowki Emilije rodž. Pjatarjec z Wjerbna, wotrosće doma w serbskim narodnym duchu. Hižo w młodych lětach wustupowaše hromadže ze swojimi bratrami a sotrami na serbskich swjedženjach w Delnej Łužicy, kotrež bě hustodosć jeho nan sobu organizował. Po přikładze nana wuzwoli sej tež wón wučerske powołanje. Wopyta wučerski seminar w Starej Darbni, hdžež bě z čłonom tamnišeho serbskeho towarstwa. Jako wučer skutkowaše wot 1904 w Gołbinje a wot 1913 w Slepom. Po smjerći nana 1910 přewza jeho zastojnstweje jako pismawjedzer a pokladnik w Mašicy Serbskej. Tež na wědomostnym polu započ 4 džělać, zběraše a wozjewi ležownostne mjena w Delnej Łužicy. W měrcu 1916 čehnješe jako dobrowólnik do Přenjeje swětoweje wójny, hdžež bu na francoskej fronće

wospjet zasypany. Hromadže ze staršimaj, wowku, sotru a bratromaj wotpočuje w Jordanec swójbny rownišću w Popojcach. T.M.

Přeprošujemy

- 04.03. sobota**
14.00 džěłarnička serbskich Bjesadow w Rakecach
- 05.03. Invokavit**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
- 12.03. Reminiscere**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 15.03. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni
- 16.03. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 19.03. Okuli**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 21.03. wutora**
14.00 wosadne popołdne pola Kowarjec we Wuježku pola Wósporka (sup. Malink)
- 26.03. Laetare**
10.30 namša w Dešnje (fararka Köhlerowa)
- 02.04. Judika**
09.30 dwurěčne kemše w Rakecach z kemšemi za džěći
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 05.04. srjeda**
18.30 wječorna modlitwa w cyrkwi w Rakecach
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadźa měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.